

**Верета О.А., здобувач вищої освіти ступеня магістр*
Державний біотехнологічний університет, Україна**

Ознаки та чинники виникнення кризових ситуацій у діяльності сільськогосподарських підприємств

У сучасній літературі поняттям «криза на підприємстві» характеризують різні проблемні фактори у його діяльності: від простих перешкод у функціонуванні через організаційні негаразди до повної ліквідації підприємства.

Кризу слід розглядати як переломний момент у розвитку системи, що дає простір новому витку економічних змін. Будь-яка соціально- економічна система має дві тенденції свого існування:

- функціонування, що спрямоване на підтримку і збереження функцій, що визначають цілісність соціально-економічної системи, її якісну визначеність та сутнісні характеристики;
- розвиток - придбання нової якості, що змінює стабільність та умови функціонування соціально-економічної системи. Факторами розвитку є підвищення продуктивності праці, зміна характеру виробництва, впровадження нової технології, посилення мотивації діяльності тощо [1].

Причини виникнення криз можуть бути як зовнішніми (екзогенними), так і внутрішніми (ендогенними). Перші пов'язані з тенденціями і стратегією макроекономічного розвитку, конкуренцією та загальним станом світової економіки. Друга група причин пов'язана з ризикованою стратегією маркетингу, внутрішніми конфліктами, недоліками в організації виробництва, недосконалістю управління, інноваційною та інвестиційною політикою самого підприємства.

Криза у діяльності підприємства не виникає раптово, маючи як свої причини, так і зовнішні прояви. З'ясувати загальну причину виникнення кризи у діяльності підприємства можна шляхом проведення діагностики її ознак. Типовими ознаками кризи у сільськогосподарських підприємствах є: недостатність ресурсів, передусім, фінансових, та нераціональність управлінських рішень щодо їх використання й оптимізації [2]. Велике значення у розпізнаванні кризи має оцінка взаємозв'язку проблем на підприємстві. Оскільки загроза кризи існує завжди, важливо своєчасно помітити ознаки її виникнення на підприємстві та спрогнозувати наслідки. Подолання криз є керованим процесом, а успіх управління залежить від своєчасного розпізнавання передумов настання кризи (рис.).

Загальною причиною кризи у сільськогосподарських підприємствах є низький технологічний рівень виробництва. У порівнянні з розвинутими країнами світу, де сільське господарство розвивається з використанням досягнень біотехнологічних інновацій, сучасної техніки та комп'ютерних технологій управління, вітчизняна галузь сільського господарства використовує

---

* Науковий керівник – Ю.В. Пашенко, канд. екон. наук, доцент

як застарілу техніку (трактори, комбайни тощо), так і, частково, застарілі економічні відносини.

Рис. Основні передумови виникнення криз у сільськогосподарських підприємствах

На рівні суб'єктів господарювання зазначені недоліки економічних відносин спричинили такі ознаки кризових явищ: низька урожайність; скорочення посівних площ; низька продуктивність праці; низька фондозабезпеченість; ускладнення агрокліматичних умов; нераціональна структура землекористування; зниження ефективності використання залучених ресурсів та ін.

Саме налагодження антикризового управління на рівні підприємства як первинної ланки галузі, здатне забезпечити нейтралізацію кризових явищ на усіх рівнях управління.

Список використаних джерел:

1. Топій І.І. Теоретичний підхід до трактування поняття «криза» та виокремлення притаманних їй особливостей. *Економічний простір*. 2013. № 71. С. 84–91;
2. Головач К. С. Особливості кризи в сільськогосподарських підприємствах та антикризове управління. *Вісн. ЖНАЕУ*. 2014. № 1/2 (2). С. 193–202.